

УДК 378.048.2

І. М. КОЗУБЦОВ

*Науковий центр зв'язку та інформатизації
Військового інституту телекомунікацій та інформатизації
Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРИНЦИПИ В ОСНОВІ РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧЕНИХ

Постановка проблеми. В контексті Болонського процесу при підготовці наукових та науково-педагогічних кадрів (НПНК) вищої кваліфікації знаходить віддзеркалення необхідність формування єдиного європейського дослідницького простору. Це потребує докорінної зміни існуючої концепції підготовки НПНК, а не проведення заходів удосконалення (косметичних ремонтів), що зараз спостерігається у вищій освіті України.

Зв'язок з важливими науковими завданнями. В статті висвітлюється основний результат дисертаційного дослідження, націлений на вирішення проблем професійної підготовки майбутніх вчених [2], що проводиться в рамках наукових програм: Національної доктрини розвитку освіти в Україні; основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2009 – 2013 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за проблемою. Перелік досліджень та публікацій за даною проблематикою в Україні та СНД є яких дуже широкий. Загальним для всіх є різноманітні пропозиції щодо реформування вищої освіти України. Однак недосконало висвітлено питання міждисциплінарної науково-педагогічної підготовки НПНК з урахуванням сучасних вимог до фахівців та рекомендацій євроінтеграційних принципів, їх діагностування в умовах євроінтеграції.

Формулювання цілей статті. Метою статті є висвітлення основних результатів дисертаційного дослідження, а саме врахування євроінтеграційних принципів в запропонованій концептуальній моделі підготовки вчених на основі формування міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності.

Результати дослідження. Розглянемо основні висновки і рекомендації європейських конференцій і нарад, на яких обговорювалися питання модернізації аспірантури. На конференції Європейської асоціації університетів (жовтень 2004 р. в Маастрихте, Нідерланди) «Підготовка дослідників, як ключовий елемент європейського знання» учасники намітили основні напрями реформування системи підготовки НПК вищої кваліфікації:

1. Різноманітність національних традицій в підготовці фахівців вищої наукової кваліфікації слід розглядати як позитивний чинник, здатний інтенсифікувати досягнення сумісності функціонуючих практик.

2. Суспільна потреба у формуванні нового покоління дослідників, здатних працювати в спеціалізованих і міждисциплінарних областях знання.

3. Істотне розширення діапазону кар'єр випускників аспірантури обумовлюють необхідність впровадження більш структурованих програм аспірантів.

На семінарі: «Європейська область вищої освіти і європейська область досліджень – два стовпи суспільства знання» (лютий 2005 р. Зальцбург), розглядався новий напрям розвитку наукових досліджень і підготовки фахівців для суспільства, заснованого на знаннях.

1. Основний зміст підготовки докторів орієнтувати на отримання нового знання в ході оригінальних досліджень. Підготовка по програмах *PhD* повинна відповідати сучасним вимогам ринку праці.

2. Програми підготовки дослідників, що реалізуються університетами, повинні відповідати новим викликам і передбачати широкий спектр професійних можливостей для розвитку кар'єри аспірантів.

3. Відносини наукових керівників і аспірантів, форми і методи контролю і оцінки діяльності аспірантів і наукових керівників повинні базуватися на чітко розподілених обов'язках між аспірантами, їх керівниками університету.

3. Тривалість підготовки аспірантів повинна складати три-чотири роки денного навчання.

5. Необхідна підтримка інноваційних структур, які повинні відповідати вимогам міждисциплінарного навчання і розвитку універсальних навиків.

6. Програми аспірантів повинні забезпечувати як географічну, так і міждисциплінарну і міжгалузеву мобільність, міжнародну взаємодію в умовах інтегрованої структури співпраці між університетами.

У Комюніке Європейської конференції міністрів вищої освіти (Берген, 19-20 травня 2005 року) сформульовано угоду про концептуальні принципи підготовки фахівців 3-го рівня: «Основний компонент підготовки – отримання нового знання в результаті проведення оригінальних досліджень. Відзначається, що нормальна тривалість третього циклу в більшості країн в умовах повного робочого дня повинна складати 3 – 4 роки. Університети повинні гарантувати, що їх докторські програми сприяють розвитку міждисциплінарного навчання і передавання навиків, тим самим відповідаючи вимогам сучасного ринку інтелектуальної роботи.

На зустрічі міністрів освіти європейських країн (травень 2007 р. Лондон) прийнято комюніке «До європейського простору вищої освіти: відгукуючись на виклики глобалізованого світу», звернуто увагу на питання вдосконалення підготовки аспірантів [1]. Наголошується, що для досягнення цілей зміцнення наукового потенціалу, підвищення якості і конкурентоспроможності європейської вищої освіти необхідно розширювати фінансову підтримку молодих учених, а також їх кар'єрні перспективи.

З впровадженням Болонського процесу у вищу школу гостро виникла необхідність перегляду концепції підготовки НПК [2]. З аналізу [2] встановлено, що випускники аспірантури, мають недостатній рівень знань педагогіки і психології вищої школи, методики проведення занять з навчальних дисциплін, відсутня об'єктивна система оцінювання знань і умінь навчаючих. Рішенням проблеми є підвищення якісної підготовки НПК в аспірантурі, оскільки від знань та умінь роботи залежатиме формування сучасного інформаційного суспільства [3].

В новій концептуальній моделі принципово змінились моделі змісту програми підготовки та змісту кандидатських іспитів з підготовки науково-педагогічних працівників у вищих військових навчальних закладах. Передбачається додатково обов'язкова підготовка наукових керівників при аспірантурі (ад'юнктурі), а наукових консультантів – в докторантурі. Від цього істотно зміниться і модель наукового керівництва підготовки науково-педагогічних працівників у вищих навчальних закладах. Для наочності концептуальну філософську ідею представлено на рис. 1. Така концепція забезпечує виконання обов'язків аспірантами [4], а саме: 1) оволодіння знаннями, практичними навиками, професійною майстерністю, підвищенням загального культурного рівня; 2) оволодіння методологією проведення наукових досліджень. Це можливо досягти лише змінивши погляд на зміст програми, впровадженням обов'язкової науково-педагогічної практики та форми діагностування знань та умінь з ряду навчальних дисциплін [5]. Обґрунтування наведено в джерелі [6].

Висновки. Таким чином, можна сформулювати наступні висновки діагностувати рівень сформованості міждисциплінарних знань та умінь вченого необхідно кандидатськими екзаменами з професійних дисциплін (наукової та науково-педагогічної) видів діяльності. Це сприятиме досягненню кінцевої мети дисертаційного дослідження [8].

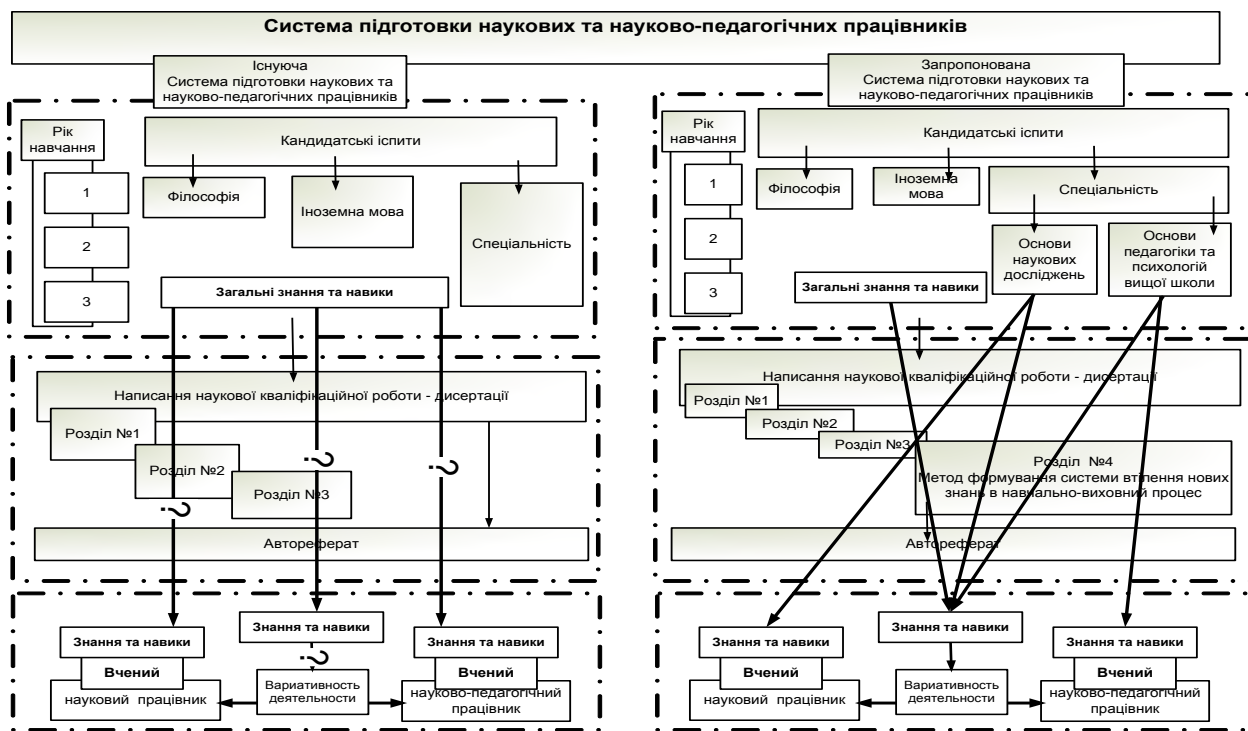

Рис. 1. Моделі існуючої та перспективної систем підготовки вчених

Література

- Гребнев Л. Лондонское коммюнике: завершающий этап Болонского процесса / Л. Гребнев // Высшее образование в России. – 2007. – № 9. – С. 3–13.
- Козубцов И. Н. Проблема подготовки молодых научно-педагогических кадров в аспирантуре / И. Н. Козубцов, Л. С. Козубцова // Научно-технический журнал «Новые технологии в образовании». – Воронеж : Мастеринг, 2009. – № 5. – С. 86–88. – ISSN 1815-6835.
- Козубцов И. Н. Образовательная модель подготовки педагога-ученого в неразрывном контексте науки и образования / И. Н. Козубцов, Л. С. Козубцова, Н. К. Козубцов // Наука и образование : сб. трудов студентов и молодых ученых IX региональной науч. конф. / Беловский ин-т (филиал) государственного образоват. учреждения высшего проф. образования "Кемеровский государственный университет". – Белово : БИФ КемГУ. 2011. – Ч 1. – С. 144–148. – ISBN 978-5-8353-1130-9.
- Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 р. N 309.
- Козубцов И. Н. Содержание программы подготовки ученых в аспирантуре к научной и научно-педагогической деятельности / И. Н. Козубцов // Научный электронный архив академии естествознания. [Электронный ресурс]. – Режим доступа URL : <http://www.econf.rae.ru/pdf/2011/11/752.pdf>.
- Козубцов І. М. Оцінка адекватності моделі змісту кандидатських іспитів / І. М. Козубцов // Научный электронный архив академии естествознания. [Электронный ресурс] – Режим доступа URL : <http://www.econf.rae.ru/pdf/2011/12/795.pdf>.
- Козубцов І. М. Філософія формування міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності вчених / І. М. Козубцов // Междунар. науч.-метод. семинар «Наука и образование». 13–20 декабря 2011 г., г. Дубай (ОАЭ) – Хмельницкий : Хмельницкий нац. ун-т, 2011. – [Електронний ресурс] – Режим доступа : http://www.iftomm.ho.ua/docs/Program_semin_2011.pdf.